

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Cap. 7. De ignorantia antecedente, consequente, & concomitante, ac de
prioritate naturæ, & de distinctione signorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38987

CAPVT VII.

*De ignorantia antecedente, con-
sequente, & concomitante,
ac de prioritate natu-
rae, & de distin-
ctione signo-
rum.*

81

Loquimur de ignorantia, quatenus complectitur etiam errorem, qui, *Ignorantia dispositionis*, vocatur ab Aristotele. Ignorantia igitur potest, vel esse causa actus, & vocatur *antecedens*, redditque actum inuoluntarium circa prædicatū ignoratum; vel potest impertinenter se habere ad actum, ita, vt æquè actus sine illà fuisset gestus, & vocatur *comitans*, vel

po.

potest esse effectus voluntatis de faciendo tali actu, & vocatur *consequens*, quæ duæ posteriores ignorantiae dicuntur causare *non voluntarium*. Ultima causat etiam *inuoluntarium*, secundum quid, ut dicitur inferius. Omnes istæ ignorantie debent physicè præcedere ipsum actum, utpotè qui est aliquo modo posterior ad negationem omnium impedimentorum, quæ potuissent illum retardare, cuiusmodi fuissent cognitiones exclusæ per supradictas ignorantias. Sed hoc est discrimen inter illas ignorantias, quòd ea, quæ vocatur *antecedens*, non est effectus ullius voluntatis culpabilis tendentis in actum, & coniungitur cū tali dispositione operantis, ut operas, si postea illā igno-

igno-

ignorantiam expulerit, sit do-
liturus de actu, & de ipsa igno-
rantia. Ea verò, quæ vocatur
comitans, conuenit cum priore
in primo prædicato, non autem
in secundo. Denique ea, quæ
vocatur *consequens*, differt à pri-
mà in utroque prædicato.

82 Sic ille, qui iacit sagittam
in Patrem putans esse feram,
ubi postea Patrem agnouerit à
se occisum, dolet & de iactu sa-
gittæ, & de ignorantia, quæ nul-
lo modo fuit ei voluntaria: at
si cum simili ignorantia inter-
fecit hostem, non dicitur quidē
voluntariè interfecisse, quia ni-
hil volitum, quin præcognitū;
sed neque dicitur egisse inuo-
luntariè, quia non egit contra
aliquam voluntatem, quam ha-
beret non interficiendi illum;
ideo-

ideoque non dolet. Dolor enim subsequens est signum inuoluntarij antecedentis, hoc verò effatum traditum ab Aristotele verissimum est, nisi mutantur circumstantiæ, quæ faciunt placere id, quod antea displicebat. Sicuti mutantur in latrone, ex.g., qui punitur ex commissis sceleribus, adeòque de illis dolet. latro enim in illis circumstantijs, in quibus nunc dolet, crimina illa non commisisset, nec voluisset.

83 Neque valet contra prædictum effatum, quòd quis non doleat se comedisse carnes die Veneris ignoranter, quamuis inuoluntariè comederit, vtpotè dependenter ab ignorantia antecedenti: nam reipsà non comedit immediatè dependenter
ab

ab ignorantia, sed dependenter
ab hac vera cognitione, *comestio
carnium est bona physice, &
nullam in ea moralem malitiam
video, quare licitum, & bonum
mibi est comedere illas*. Hæc
quidē cognitio habet pro causā
obiectiuā ipsam ignorantiam,
dum dicit: *nullam malitiam,
moralem video*. Coeterū actus
ipse non pependit immediatē
ab ignorantia, sed ab illā veris-
simā cognitione. Quocirca
non est mirum si nullus sequatur
dolor: quoniam actio illa
in metaphysico rigore fuit vo-
luntaria. Non enim ille homo
habebat voluntatem, & affectū
non comedendi carnes quo-
modocumque, sed non come-
dendi carnes cum cognitione
prohibitionis; ex quā solā co-
gni.

gnitione comestio reddebatur mala: sed comedit sine hac cognitione, ergo comedit quidem non voluntariè, quia non cognouit, sed non comedit inuoluntariè, quia non fecit aliquid contrarium propriæ voluntati.

84. Nunquam datur peccatum ex ignorantia quin detur, aliquod peccatum ex malitiâ. Nam hoc ipsò, quòd ignorantia est culpabilis, committitur peccatum ex malitiâ circa neglectum sciëntiæ, ad quam procurandam operans videt se teneri. Illa ergo ignorantia malitiosè volita denominat deinde culpabilem operationem ex naturâ suâ illicitam, & cum tali ignorantia peractam. Ignorantia cõsequens dicitur à S. Th. causare inuoluntarium *secundũ*

quid

quid, non simpliciter: nam simpliciter illa actio voluntariè fit, quandoquidem voluntariè negliguntur impedimenta illius, hoc est diligentia ad inquirendam veritatem. Est tamen involuntaria secundū quid, quatenus repugnat cuidam voluntati generali, faciendi illam actionem in talibus circumstantijs, quæ si patuissent, actio illa non esset facta.

85 Id tamen intelligitur non tam physicè, quàm moraliter: physicè enim (si ignorantia non fuit affectata) ipsa actio, & ignorantia fuerunt simpliciter involuntaria. Nam physicè, id quod fuit volitum non fuit ignorantia ipsa, sed carentia laboriosæ inquisitionis: adeoque post actionem displicet, tum actio,

tum

tum ignorantia: quæ displicentia subsequens est signum involuntarij antecedentis ex Aristotele. At quando illa omnino diligentij fuit culpabilis, dicitur actio esse voluntaria simpliciter; quoniam imputatur agenti, tanquam voluntaria: si autem ea ignorantia fuit inculpabilis, eò quòd agens non teneretur ad diligentiorè inquisitionem; tunc actio illa dicitur simpliciter involuntaria non solum physicè, sed moraliter.

86 Aliquæ cognitiones præcedunt naturam volitionem in eodem instanti exercitam.

Aliæ subsequuntur. Priores sunt illæ, à quibus mediatè, vel immediatè dirigitur operans in deliberando. Posteriores verò sunt, quæ vel imperantur à voli-

li.

litione præcedenti, vel supra illam reflectunt, vel dantur hinc, & nunc à Deo in præmium illius, vel alio modo ab illà dependent. His positis, difficultas grauis est per quodnàm prædicatū habeat volitio, A, ut sit potius, quàm non sit posterior naturà respectu cognitionis, B.

87 Idem prædicatum nõ benè explicatur per aliquam actionem dependentem ab ipsa cognitione, quæ actio sit causa formalis huius prioritatis. Certum est enim non omnem prioritatem naturæ sitam esse in actione; tum quia duratio, & vbicatio præterita determinant tanquam aliquid prius naturà ad durationem, vel vbicationem sequentem. Et tamen

men non agit, quippè quæ præterita est. Tùm quia in communi sententià datur negationes distinctæ ab omni ente posita, quæ pariter sunt conditiones antecedentes naturæ ad multos effectus, & tamen non habent vim actiuam. Tùm denique, quia diuina decreta præcedunt naturæ effectus creatos, neq. idcirco ad illos per actionem propriam concurrunt, alioquin multa sequerentur incommoda in materiâ de gratiâ. Hoc vniuersim posito de prioritate naturæ, non videtur ea specialis prioritas, quam habet cognitio respectu volitionis posse refundi in actionem. Tùm quia eadem est difficultas de cognitione, ac de ignorantia, quæ pariter aliquando est, aliquando non

non

non est prior naturà ad operationem; & tamen non habet hanc prioritatem per actionem à se manantem, quippè quæ cū sit negatio, non concurrat in communi sententià ad vllam actionem: tùm quia multæ cognitiones ita sunt priores naturà, vt non tàm iuuent, quàm retrahant à volitione. Id autem quod retrahit, non influit per actionem in id, à quo retrahit.

88 Neque eiusmodi prioritas sufficiēter explicatur quòd nos ex eò, quòd Deus ex præuisione cognitionis, B, existens moueatur ad præbendum concursum executiuum in volitionem, A; primò, quia nobis non patet quid mouerit, vel nõ mouerit Deum ad præbendum concursum, & tamen debet patere

non

tere

tere prioritas illa, vt sciamus nū
egerimus culpabiliter, operan-
do dependenter à cognitione
de malitià obiecti ; secundò ,
quia redit dubitatio in ipsis co-
gnitionibus diuinis, quidnam
sit id, per quod aliqua cognitio
Dei est prior quàm aliqua vo-
litio eiusdem ; tertiò , quia re-
maneret indagandum, quid sit
id, per quod habet cognitio, A,
vt possit mouere Deum suà
existentià hìc, & nunc ad volen-
dum concurrere in talem voli-
tionem creatam , & non potius
hæc volitio creata innotescat
Deo independenter à tali co-
gnitione creatà, & moueat Deū
ad effectiōnem eiusmodi co-
gnitionis .

89 Vt ergò aliquid super hac
re statuamus, dicimus primò ;
esse

esse aliquos effectus qui determinantur à volitione non coexistente, sed præexistente; & inter hos enumeramus vbi-
cationem, quàm putamus antecedere omnes effectus volutarios, qui fiunt à re vbi-cata in aliquo instanti. Alioquin sequerentur multa incõmoda, vt ex.g. finge, quòd Angelus Michael decerneret velle nunc quiescere, si videat Gabrielem quiescentẽ; & velle moueri, si videat eum dẽle mouentem: At Gabriel huius rei nescius decernat velle moueri, si videat nunc Michaelẽ quiescentem, velle quiescere, si videat illum se mouentem. hoc inquam casu possibili posito, sequeretur, vel verificari contradictoria, si vtriusque voluntas impleatur, vel, si alterius non impleatur, sequitur, aliquẽ
non

non facere id quod vult, & potest.

90 Ratio autem à priori, & vniuersalis huius rei est, quoniã volitio nō potest pro eo instanti, in quo existit, esse prior naturā ad vllum effectum, à quo immediatè, vel mediatè possit pro eodem instanti pēdere cognitio repræsētans aliquam malitiā in ipsā volitione. Omnis enim cognitio malitiæ, quæ cognitio sit in eodem instanti cum volitione, est prior naturā ad eam volitionem; ita vt ante volitionem sit necessarium hoc iudicium euidens *in hoc obiecto pro hoc instanti tēporis non cognosco aliam malitiam, quàm istam*. Alioquin si pro eodem temporis instanti in posteriori naturā superueniret cognitio a-

F licu

licuius malitiæ, sequeretur alterum ex his absurdis: scilicet, vel quòd voluntas posset reuocare in eodem instanti suam volitionem, & idem velle, ac nolle; vel quòd cognosceret malum in obiecto, & tamen nò posset fugere ab eo malo, sed necessario amaret, id quod hìc, & nunc appareret ei noxium.

91 Neque primum absurdū vitatur ex diuersitate signorum naturæ, quibus dicantur correspondere illæ volitiones oppositæ; hæc enim diuersitas signorū sufficit, vt coexistant ea, quæ habent oppositionē depēdētiæ, non autē quæ habēt oppositionē cōtrarietatis, & cōtradictionis, quæ semper ad contrarietatem consequitur. Imò nò aliunde nobis innotescit diuersitas partium in tempore, quàm ex eò quod

quòd certificemur de duobus
contradictorijs per vnicam co-
gnitionem, quæ cognitio de
vno est memoratiua, & de alte-
ro est intuitiua, & hæc est co-
gnitio mutationis, vt benè do-
cuit Aristoteles; ea enim cog-
nitio nobis patefacit diuersas esse
partes temporis, quibus ea duo
contradictoria correspondent.
Et quò plures mutationes in
tempore numeramus, eò plures
partes in tempore agnoscimus
ita, vt hæc tandem sit quòad
nos prima mensura longitudi-
nis, vel breuitatis in tempore.
Si ergo possent contradictoria
verificari in eodem instanti pro
diuersis naturæ signis, nil pro-
hiberet dicere, non dari fluxum
temporis, sed in vnico instanti
pro diuersis signis naturæ cun-

ctas mutationes contingere.

92 Cum ergò res ita sit; non potuit motus localis dependere à voluntate præfenti, quoniã per motum localem agens spirituale, cuiusmodi est voluntas, operatur omnes effectus exteriores, quorum multi habent connexionem necessariã inter se pro eodem instanti; & statim, ac sunt, innotescunt, præfertim intellectui angelico, & possunt afferre illi aliquod inopinatum motuum malitiæ circa volitionem, quæ imperavit talem motum. Quocirca debuit natura sic res instituere, vt volitio non esset causa motus nisi futuri, adeòque non potentis excitare aliquam cognitionem nouam pro eò instanti, pro quo ipse motus imperatur,
de

de malitia sui.

93 Alij tamen sunt effectus, qui pendēt à volitione præfenti, & præfertim affensus circa obiectū probabile; alioquin nō mereremur tunc, quando fide credimus; de quā re dicetur in materia de fide. Sed hīc, & fimiles effectus non poffunt pro eo inftanti excitare aliquam nouam cognitionem de fui malitiā.

94 Coeterū, licet omnis cognitio malitiæ coexiftens volitioni præcedat naturā volitionem; non tamen hoc habet omnis cognitio bonitatis. Nam ipfa experientia obiecti boni fubfequens volitionem, efficit cognitionem bonitatis clario- rem. Et certè Chriftus in pofteriori naturā ad fuas orationes videbat in Verbo volunta-

tem diuinam executiuam de eodem obiecto, atque adeò habebat nouam cognitionem de bonitate illius obiecti.

95 Iam reliquum est explicare tria. Primum est, in quam sita sit vniuersim hæc naturæ prioritas, Alterum, est per quid pateat nobis aliquam cognitionem fuisse priorem volitione aliqua sibi coexistente. Tertium denique, per quid habeat vnum obiectum, vt exigat esse prius naturà quàm aliud, atque adeò determinare aliud ad existendum. Circa primum dicimus, prioritatem naturæ in eo sitam esse, vt causa efficiens completa vnius effectus, qui dicitur posterior, includat cognitionem de existentià alterius effectus, qui dicitur prior. Omnis

nis enim effectus ideò accipit esse, quia alicui placet, & sic dependet ab aliqua causa operante per intellectum, & voluntatē. Quod si hæc causa velit eiusmodi effectum per volitionem, quæ exprimat, vt cognitam existentiam alterius rei siuè impellentis, siuè retrahentis ab eiusmodi volitione, per hoc ipsum ille effectus dicitur posterior naturà respectu talis existentiae. Et hinc est omnem volitionem debere exprimere singula motiua, quæ pro vtràque parte præcesserunt. Si quidem hoc quod est, *motiua illa præcessisse respectu talis volitionis re ipsa nihil est aliud, quàm eam volitionem esse intrinsicè talem, quæ exprimat talia motiua vt cognita, & sit*

F 4   quasi

quasi sententia lata à iudice ,
qui enumeret omnia actu à se
visa in toto processu .

96 Hinc elicitur vniuersalis
natura volitionis , quæ est, ex-
primere quidquid à cognitio-
ne præcedenti representatur ,
vel approbando motiium ali-
quod per modum tendendi ,
qui declaratur per hanc vocem
quia , vel repudiando illud mo-
tiium per modum tendendi
expressum per hanc vocem
non quia, vel superando aliquod
motiium oppositum per modum
tendendi significatum hac vo-
ce *quamuis* . Et hinc verò solui-
tur secunda quæstio, scilicet, per
quidnam nobis pateat volitio-
nem fuisse posteriorem naturam
respectu talis certæ cognitionis.
Id enim constat nobis per illum

mo-

modum tendendi intrinsecum,
per quem volitio exprimit ea
prædicata, quæ à tali cognitio-
ne repræsentantur.

97 Denique facilis etiam est
solutio trijæ quæstionis propo-
sitæ: Dicimus enim, aliqua esse
obiecta, quæ suapte naturà sunt
indifferentia, vt A, sit prius na-
turà, quàm B, vel è contrario;
sicuti, v.g. creatio Michaëlis, &
creatio Raphaëlis: alia verò esse
obiecta, quorum vnum petit
produci posterius naturà ad a-
liud, cuiusmodi sunt passiones,
quæ producuntur in materià:
exigunt enim, vt Deus præui-
deat existentiam illius formæ,
quæ est in materià, & quæ petit
has vel illas passiones. Coete-
rùm prioritas reipsà ponitur à
parte rei dum Deus ita se gerit,

F S Vt

vt cuncta possibile cognoscendo per scientiam simplicis intelligentiæ, decernat, ex. g. ego nolo producere Michaëlem per decretum non exprimens, vt visam existentiam; vel negationem Raphaëlis: & per hanc volitionem determinatur Michaël, vt debeat esse posterior naturæ respectu Raphaëlis cum potuisset esse prior, vel concomitans, si Deus non elicuisset illud decretum: quod porrò decretum aliquando est merè arbitrarium Deo, aliquando fit secundum exigentiam naturæ, vt diximus.